

РОБОТА АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ

Козинець Олександр Володимирович,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри логопедії та логопсихології

НПУ імені М. П. Драгоманова,

o.v.kozynets@npu.edu.ua

Анотація. У статті йде мова про особистісно-орієнтоване спрямування навчально-виховного процесу, в якому безпосередню участь забезпечує асистент вчителя. Згадуються нормативно-правові документи, що регулюють роботу цього фахівця. Висвітлюється канадський досвід впровадження інклюзивної форми навчання. Також говориться про різні схеми організації навчального процесу. Відповідно до них асистент вчителя може виконувати три різні організаційні завдання в інклюзивному класі.

Abstract. The article deals with the personality-oriented direction of the educational process, in which the teacher's assistant provides direct participation. The normative-legal documents regulating the work of this specialist are mentioned. The Canadian experience of implementing an inclusive form of education is highlighted. It also talks about different schemes of organization of the educational process. According to them, the teacher's assistant can perform three different organizational tasks in an inclusive classroom.

В Україні зараз багато шкіл з інклюзивною формою навчання, де разом з іншими учнями в класі навчається декілька дітей з особливими освітніми потребами. Для роботи в такому класі загальноосвітньої школи було введено посаду «асистент вчителя».

У Постанові Кабінету міністрів України від 15 серпня 2011 року №872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» зазначається, що «особистісно-орієнтоване спрямування навчально-виховного процесу забезпечує асистент вчителя, який бере участь у розробленні та виконанні індивідуальних навчальних планів та програм, адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими потребами». З ініціативи МОН України, Міністерством соціальної політики було

доповнено Класифікатор професій посадою «асистент вчителя інклюзивного навчання» (наказ Держспоживстандарту від 28.07.2010 №327). Посада асистента вчителя передбачена Постановою Кабінету Міністрів України №635 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 346 і від 14 червня 2000 року №963 [1, с. 42; 3].

Питанням інклюзивної освіти та забезпеченням фахової підготовки асистентів вчителів в Україні займаються: Віт. Бондар, В. Синьов, А. Колупаєва, А. Заплатинська, І. Луценко, Н. Компанець, Л. Коваль, А. Лапін, Е. Чорнобай, Н. Софій, Ю. Рібцун та інші.

Основним завданням асистентів вчителя на рівні дошкільної, початкової та середньої освіти є надання допомоги вчителю в організації, підтримці та проведенню освітнього процесу. У міжнародній практиці таку підтримку надають асистенти вчителя, волонтери та члени родини. «Асистент вчителя», «помічник учителя», «парапедагог», «парапрофесіонал» — усі ці терміни позначають посаду працівника допоміжного персоналу [1; 2, с. 46].

За визначенням Е. Чорнобай, «асистент вчителя – фахівець, який отримав середню спеціальну освіту, який не є вчителем, але виконує окремі обов'язки, пов'язані з учителюванням» [8, с. 2]. Однак не менш актуальним питання на сьогодні залишається організація підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [4]. Асистенти можуть працювати в державних і приватних школах, навчальних центрах, спеціалізованих навчальних закладах. Їхнє головне завдання – допомагати вчителю, який працює індивідуально, чи з групою учнів [7, с. 126].

Важливою рисою особистості асистента вчителя є здатність до ефективної комунікації. У роботі з дитиною асистент має проявляти терпіння, увагу, спокій. В Канаді, для прикладу, асистенти вчителів входять до складу допоміжного персоналу освітньої спільноти — так називають членів персоналу, які допомагають вчителю здійснювати освітню місію школи і сприяють кращому здобуттю освіти дітьми. Допоміжний персонал може під керівництвом учителя працювати з учнями індивідуально чи в невеликих групах, виконуючи різні види діяльності для реалізації навчальної програми. Він також надає вчителям інформацію про дитину, її успіхи та труднощі у процесі вивчення навчального матеріалу, надає поради та пропозиції. [6; 9].

У школах, де діє інклюзивна форма навчання, існують різні схеми організації навчаль-

ного процесу. Відповідно до них асистент вчителя може виконувати три різні організаційні завдання [4; 7]:

1) *Асистент вчителя* — персональний супровідник учня з особливостями розвитку. На сьогодні найбільш поширена ситуація, коли вчитель інклюзивного класу не є фахівцем в галузі спеціальної педагогіки, а асистент вчителя, навпаки, має відповідну фахову освіту. У такому випадку асистент вчителя бере на себе функцію фахівця, який будує навчальний процес для учня з особливими освітніми потребами, допомагаючи вчителю пристосуватися до потреб учня, не знижуючи при цьому якості освіти всього класу.

2) *Асистент учителя* — помічник учителя. У цьому випадку навчальне навантаження формується учителем, а він виступає в якості його помічника в організаційних моментах, збираючи у всіх учнів зошити, підтримуючи дисципліну класу в процесі виконання завдання вчителя.

3) *Асистент учителя* — другий учитель у класі. Такий підхід розповсюджений в американських школах. Відповідно до їхньої законодавчої бази визнання дитини не здатною вчитися самостійно вважається порушенням її прав, у класі, де займається дитина з особливими освітніми потребами, працюють два вчителі, які поперемінно допомагають вчитися всім дітям, але дитині з особливими освітніми потребами — більшою мірою [2; 5].

Список використаних джерел

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н.М.Дятленко, Н.З.Софій., О.В.Мартинчук, Ю.М.Найда, під заг. ред. М.Ф.Войцехівського. –К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.– 172 с.
2. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві ; пер. з англ. – К. : СПД ФО Парашин І. С., 2010. – 296 с.
3. Інструктивно-методичний лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо посадових обов’язків асистента вчителя» від 25.09.2012 № 1/9– 675 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/32125/
4. Лапін А. В. Робота асистента вчителя в інклюзивному освітньому закладі / А. В. Лапін // Освіта осіб з особливими потребами : шляхи розбудови. – 2014. –Вип. 5. –С. 219 – 232.
5. Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному на-

- вчальному закладі. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. – К. – 2014. – 254 с.
6. Панчук Б.Б. Роль асистента вчителя в інклюзивному класі: український та зарубіжний досвід / Панчук Богданна Богданівна// Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2018. Серія «Педагогіка та психологія». Випуск 1 (7). С- 228-231.
7. Софій Н. Асистент педагога: основні ролі та завдання: Розвиток інклюзивної освіти / Н. Софій // Управління освітою. – 2013. – № 23, грудень. – С. 22– 28.
8. Чернобой Е. И. Обзор роли ассистентов учителей в канадских школах. Досвід провінцій Манітоба, Нова Шотландія та Альберта: посібник / Е. И. Чернобой, О. В. Красюкова–Еннз. – К.: Паливода А. В., 2012. – 32 с.
9. Giangreco M. F. Teacher assistants in inclusive schools / M. F. Giangreco, Doyle M. B. // The SAGE handbook of special education. – 2007. – P. 429 – 439.

ГРАНТОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ІНКЛЮЗИВНИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Осмоловська Олена Анатоліївна,
кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри видавничої справи Інституту журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка
e-mail: o.osmolovska@kubg.edu.ua

Анотація. Інклюзивні проєкти у сфері комунікацій набувають дедалі більшої популярності. З огляду на це зростає попит на сучасні шляхи реалізації таких проєктів, серед яких і фінансування коштом грантів. Прикладом реалізації інклюзивного грантового проєкту від «Видавничого центру «12» є «Видання та промоція українського перекладу інклюзивних творів для дітей фінської письменниці Туули Пере», яке можна розглядати як успішний практичний кейс інклюзивної грантової діяльності. Проєкт був реалізований за підтримки Українського культурного фонду у пріоритетному секторі культури та мистецтв «Література та видавнича справа».

Ключові слова: інклюзія, книговидання, інклюзивна література, дитяча література, фінська письменниця.

Abstract. Inclusive projects in the field of communication are becoming increasingly